

Van de redactie

De redactievergadering was deze keer in huize Spoor. Frans zat met z'n thee in de groep, dus we zeiden dat hij ingelijfd was in de redactie, maar helaas... hij trapte er niet in. De volgende geschikte kandidaat lijkt ons Jim. Hij gaat immers per 1 januari met vervroegd pensioen en heeft dan zeeën van tijd, toch? Kortom, we zijn nog steeds op zoek naar iemand die ons komt versterken.

De nieuwe rubriek "Uit het logboek van..." loopt prima. We krijgen leuke reacties. Mensen vinden het leuk weer eens in hun (oude) logboek te snuffelen. 't Snorkeltje loopt jammer genoeg een stuk stroever, maar wie weet... Er is vast nog wel een medelid dat afgelopen zomer iets spannends heeft meegemaakt wat hij/zij kwijt wil in een snorkeltje. Want... deze rubriek willen we er toch in houden.

Verder sluiten we de bootduikverhalen met deze Luchtbel af en brengen we een "bezoek" in het noorden van ons land aan Pieterburen. Uiteraard vergeten we de NieuwJaarsSnorkeltocht niet en zijn er nog leuke verhaaltjes en wetenswaardigheden. Speciaal voor onder de kerstboom hebben we een spannend kerstduikverhaal. Echt gebeurd!

Veel leesplezier, fijne feestdagen en een spetterende jaarwisseling toegewenst!!

De deadline voor de volgende Luchtbel is maandag 12 januari. Zorg dat ie weer vol komt. Alvast bedankt!

Dick, Margreet en Veronica

Verjaardagen

December 2008:

- 4 – Ben Wolters
- 11 – Tonnis van der Tuin
- 15 – Arjo de Keizer
- 20 – Ivo Igein
- 21 – Erwin Heiligers
- 25 – Carolien van der Maas
- 27 – Bert Schreurs
- 28 – Renaat Burggraeve
- 29 – Martijn Bruinen
- 30 – Hans van der Togt

Januari 2009:

- 12 – Paul Poland
- 12 – Tom Ytsma
- 16 – Koen Verhaeghe de Naeyer
- 21 – Eric van Zanten
- 23 – Margit Wouterse
- 25 – Marian Roos-van der Mast
- 28 – Marco Collignon
- 28 – Willem Dijkhuizen
- 28 – Olivier Spoor
- 31 – Daniëlle Sies-ter Haar

Gefeliciteerd!

Inhoudsopgave

- 1 Colofon
- 2 Van de redactie / Verjaardagen / Inhoudsopgave
- 3 Van de voorzitter / NieuwJaarsSnorkeltocht
- 4 Juryleden gezocht! / Jim met pensioen
- 5 Vermist op de Noordzee!
- 7 Wondere wereld ontrafeld
- 8 Toename zeezoogdieren
- 9 Toename dode bruinvissen / Zeldzame stranding zeeschildpad
- 10 Uit het logboek van Renaat Burggraeve
- 11 Onderwatergrottenstelsels
- 12 't Snorkeltje van Annick Creemers
- 13 DTZ duikt op wrak Thoolse Gat
- 14 De geheimen van de diepzee
- 15 4*-duikbrevet
- 16 Zeehondencreche Pieterburen
- 18 Bootduik Kattendijke (oud gemaal) / Kikker zonder longen ontdekt
- 19 De vullerslijst / Agenda

Van de voorzitter

De Algemene LedenVergadering van het najaar is achter de rug. Er was weinig schokkends en eerlijk gezegd, ik had het ook niet anders verwacht. Maar goed, je weet maar nooit natuurlijk. De ALV's zijn tenslotte de momenten waarop een bestuur verantwoording dient af te leggen over zijn daden en genomen beslissingen.

... ik zeg lekker niet hoe oud ik word dit jaar.

Maar het is ook het moment waarop jullie als leden kunnen meedenken en besluiten over zaken waar wij als bestuur jullie mening over willen hebben. Net als in dit geval over het besteden van jullie geld aan of een clubreis, of een nieuwe clubboot. En zoals een aantal onder jullie weten, is hier "stevig" over gepraat. Ok, wel in een leuke, ontspannen sfeer, maar zoals het gepresenteerd werd, gaf het nog te veel onduidelijkheid en riep dus heel wat vragen op. En als voorzitter reken ik dat mezelf toch aan. Je behoort tenslotte een voorstel redelijk voor te bereiden, zodat je antwoord kan geven op een aantal vragen die dan door de vergadering gesteld worden. Dus bij deze toch wel mijn excuses....

En hoe gaat het nu verder? Wel, er zijn staande de vergadering twee mensen belast met het uitzoeken van zaken en het formuleren van een goed onderbouwd voorstel voor de eventuele vervanging van de clubboot. Het bestuur zal zich moeten buigen over het feit hoeveel geld ze denken uit te trekken voor de voorstellen en daar kan dan in de voorjaars-ALV weer over gepraat en gestemd worden. Mochten er onder jullie nog vragen en/of opmerkingen leven aangaande dit onderwerp, schroom niet om toch nog te reageren naar ondergetekende!

En ondertussen zitten we al een beetje aan het eind van het jaar. Veel buitenduiken zullen er niet meer plaats vinden, behalve dan door die enkele die-hards die DTZ rijk is. Wel zijn we ondertussen bezig met het theorie-gedeelte voor de 2*-duikers. En in januari hopen we ook te starten met een redelijk aantal nieuwe mensen voor het 1*-brevet. Maar voor die tijd hoop ik ook een heel aantal onder jullie nog de hand te schudden en een gelukkig 2009 te mogen wensen op het badstrand! Want jullie worden daar in grote getale verwacht om de muizenissen van 2008 weg te spoelen in het koude, sorry, frisse zeewater..

Uitnodiging:

Op 28 december geeft uw voorzitter "een pintje" weg voor afsluiting van het jaar, of voor zijn verjaardag, of verzin maar een reden. Vanaf 14:00 uur in het clubhuis. Jullie zijn van harte welkom!!!

Oh, en ik zeg het wel heel stilletjes (en niet verder vertellen) maar als alles loopt zoals gepland, zijn jullie ook weer welkom op zondag 28 december in het clubhuis om het oude jaar af te sluiten en de voorzitter zijn verjaardag te vieren. Maar ik zeg lekker niet hoe oud ik word dit jaar. Degenen die er vorig jaar waren, zullen het ongeveer wel kunnen uitrekenen...

De bubbels! Renaat

NieuwJaarsSnorkeltocht

Start 2009 met een duik in de Westerschelde!!!

De 31e NIEUWJAARSSNORKELTOCHT

Ook 2009 beginnen we het nieuwe jaar weer, zoals elk jaar, met de snorkeltocht. Op 1 januari houden we een receptie op de Boulevard in Vlissingen en aangezien we een duikvereniging zijn, hoort daar 't snorkelen

bij. Geen wedstrijd, maar gewoon een eindje snorkelen. Een goed sluitend duik- of surfpak, masker en een snorkel zijn al voldoende om mee te doen. We zullen net als de voorgaande jaren een parcours afzetten van ongeveer 800 meter, maar het is niet verplicht deze afstand af te leggen. Meedoen is het belangrijkste!

Traditiegetrouw vragen we of iedereen zoveel mogelijk verkleed wil verschijnen. Er zijn genoeg actuele onderwerpen te verzinnen om je zelf uit te dossen. Uiteraard staat daar wel wat tegen over. Ook dit jaar hebben we weer veel leuke prijzen, net als afgelopen jaren..., dus wees creatief. Ben jij de Rita Verdonk die te water gaat? Of misschien het zeepaardje aan de tipi? Kortom, ik laat de creativiteit aan jullie over.

Het programma zit er dit jaar als volgt uit; Je kunt je aanmelden om 12.15 uur in de kleedaccommodatie onder Boulevard Evertsen, waar wij met verse koffie klaar staan. Na het omkleden laten de vermomden onder ons zich aan de jury zien. Om 14.00 uur gaat de vuurpijl de lucht in, als startsein dat we te water gaan.

Terug uit het water word je ontvangen met een beker lekkere Glühwein. Na het omkleden gaan we naar Hotel Arion waar de prijsuitreiking zal plaatsvinden om 15.00 uur. En iedere deelnemer krijgt natuurlijk weer een leuke aandenker van Duikteam Zeeland.

Juryleden gezocht!!

Gezocht: juryleden voor de NieuwJaarsSnorkeltocht.

Voorafgaand aan de snorkel tocht zal een jury beoordelen wie de meest originele creatie heeft bedacht van 2009. Om zo goed mogelijk te kunnen beoordelen wie de leukste, gekste, creatiefst geklede snorkelaar is, zoek ik drie kritische juryleden. Heb je interesse dan kun je je bij mij opgeven.

Tot op het strand!!

Erik Veerhoek

Jim met pensioen!

Uit betrouwbare bron heeft de redactie vernomen dat ons oud-penningmeester en erelid Jim Shelton per 1 januari 2009 met pensioen gaat.

We wensen Jim en zijn vrouw een geweldige volgende levensfase, met een goede gezondheid, en Jim nog vele fantastische duiken!

Jim, proficiat met deze mijlpaal!

Vermist op de Noordzee!

Vermist op de Noordzee, lees het verhaal en doe er je voordeel mee. Gelezen door Leon Joosse

Het verhaal van de 2 duikers die pasgeleden (31 augustus 2008) waren vermist. Misschien even lezen als je gaat wrakduiken, slechter word je er in ieder geval niet van. Ook geschikt onder de kerstboom ;-)

Vermist op de Noordzee, gebeurt je niet zo gauw. Toch overkwam het ons (Peter en Cees), ondanks een goede voorbereiding en duidelijke briefing. Het is niet iets waar je direct van schrikt maar na het verstrijken van enige tijd neemt de bezorgdheid over de goede afloop toe. Niet alleen voor ons, de duikers te water, maar zeker ook voor de achtergebleven mannen aan boord.

Zondag 31 augustus om 6:00 uur vertrokken we uit de haven van Den Helder, op naar de vergane graan-boot ten westen van Texel. Tegen 9.00 uur lagen we mooi op de juiste plek en moesten nog even een half uurtje wachten tot de stroming af zou nemen. Een afdaallijn met twee boeien werd uitgezet voor een gemakkelijke afdaling. Het plan was om met twee buddyparen via deze afdaallijn

naar het wrak af te zakken, op het wrak als groepje bij elkaar te blijven en ook weer met z'n vieren op te stijgen. Voor het geval de buddyteams elkaar uit het oog zouden verliezen, zou ieder buddypaar zelfstandig opstijgen langs de afdaallijn of met behulp van zijn decoballon. De schipper zou in buurt blijven wachten en letten op eventuele decoballonnen om ons op te pikken. Nadat de boot op de juiste positie was gelegd, ca. 6 meter voor de boei en tegen de stroom in zodat wij met de stroom mee direct bij de afdaallijn uit zouden komen, konden we overboord.

Maar zoals zo vaak met goede afspraken, ging er aan het begin al iets mis en had dat grote gevolgen. Eenmaal in het water bleek het toch niet zo gemakkelijk om de afdaallijn te bereiken en dreven we langs de boeien en niet er tegenaan. Om niet te ver af te dwalen wilden we snel een vrije afdaling maken zodat we onder water de afdaallijn nog konden pakken of anders direct op of vlak naast het wrak uit zouden komen.

Door even twifelen en zuinig lood ging het begin van de afdaling niet vlot genoeg en kwamen we door de stroming te ver voorbij het wrak op de bodem terecht. Een probleem leek ons dit nog niet, want ook via de bodem tegen de stroom in moesten we dat wrak wel vinden. De stroming was niet zo hard, er tegenin zwemmen ging prima. Na 20 minuten zigzag over de bodem zoeken zonder resultaat, was de luchtvoorraad gezakt tot 80 bar en besloten we op te stijgen. De decoballon werd opgelaten vanaf de bodem en via de hieraan verbonden lijn startten we de opstijging.

Na een keurige opstijging, met 5 minuten veiligheidstop, kwamen we boven op een kleine 100 meter naast de boot. Prima toch? Daar werd toevallig net het andere buddyteam aan boord geholpen en wij wachtten rustig op onze beurt. Wij gingen er volledig vanuit dat we gezien waren en gewoon even moesten wachten, dan zou de boot wel onze kant op komen. Tegen de stroom in zwemmen was zinloos.

Dat wij steeds verder weg dreven en dat zij ons helemaal niet op gemerkt hadden, kregen we pas door toen het eigenlijk al te laat was. Roepen of het fluitje gebruiken had al geen zin meer. We konden dus niet anders dan wachten tot zij zouden gaan zoeken en ons dan maar wat later op zouden pikken.

Aan boord lag de situatie natuurlijk even anders. Nadat de eerste twee duikers aan boord gehaald waren en men rond had gekeken of er nog meer te zien was, werd er netjes gewacht tot wij ook boven zouden

komen. Dat wij niet opgemerkt werden, ondanks dat we beiden met onze decoballon zwaaiden, kwam waarschijnlijk omdat we, vanuit de boot gezien, exact onder de opkomende zon lagen. Natuurlijk nam toen de onrust aan boord toe. Iedereen weet dat duikers vanwege de beperkte luchtvoorraad binnen een bepaalde tijd boven moeten komen.

Na ca. 1.15 uur werd de kustwacht gewaarschuwd met het bericht dat er duikers vermist waren en vermoedelijk nog niet boven water. Wat zo'n bericht allemaal teweeg brengt, was mij tot voor kort ook onbekend. De kustwacht alarmeerde de Marine, de Koninklijke Reddingsbrigade en stuurde een bericht rond naar alle schepen in de buurt. Gelukkig hield men rekening met de mogelijkheid dat wij ongemerkt boven water zijn gekomen en verder afgedreven. De marine stuurde direct 2 helikopters de lucht in met reddingsduikers. De KNRM ging met 3 reddingsboten onze kant op. Een sportvissersboot was als eerste ter plaatse en begon onze buddy's te helpen met zoeken.

In het water gelegen zagen wij onze boot in de verte rond varen, soms naar ons toe en dan weer van ons af. Rekening houdend met de stroomrichting verplaatsten zij zich langzaam richting het Noorden en dreven wij meer richting het Oosten. Dat wij een andere kant op dreven dan de verwachte stroom was natuurlijk vreemd, maar was wel de reden dat iedereen op grote afstand van ons aan het zoeken was. Na een tijdje verdwenen zij aan de horizon en bleven we alleen over, dobberend op de golven met een eindeloze lege zee om ons heen...

Dat duurde zo een uurtje, waarbij de grapjes over de film "Open water" langzaam minder werden. Twee keer kwam er een groot schip voorbij op een afstand van ca. 500 - 1000 meter, waarop wij onze hoop vestigden en waarnaar we hevig met de decoballonnen zwaaiden. Natuurlijk werden we niet gezien en voeren deze schepen rustig verder...

Op een gegeven moment hoorden we gebrom van een van de helikopters die ons bleek te zoeken en rondjes draaide in onze buurt. Ondanks dat we de bemanning zagen zitten, werden wij niet opgemerkt en vertrokken ook zij richting de horizon waar al meer boten zochten.

Weer alleen en toch niet meer zo ongerust, want nu er zelfs met helikopters gezocht werd, kon het niet anders dan dat ze toch een keer in onze buurt gingen zoeken, dachten we. 15 minuten na deze teleurstelling hoorden we opnieuw gebrom achter ons. Dit bleek een reddingsboot van de KNMR te zijn, die met een rotgang op ons af kwam stuiven en zelfs over ons heen leek te koersen om verder aan de horizon te gaan zoeken. Gelukkig hebben deze reddingswerkers goede ogen en werden we, na aanvankelijk voor zeehonden uitgemaakt te zijn, toch als de vermiste duikers herkend.

Het vakmanschap waarmee we toen uit het water werden gehaald vind ik nog steeds fantastisch. De boot draaide om en kwam achteruit op ons af varen. Op een klep, half in het water, zaten twee reddingswerkers en daar achter weer twee. De snelheid waarmee die mannen je compleet met al dat gewicht op je rug aan boord trekken is geweldig! Even bijkomen met een eerste check naar ons welzijn.

Daarna bleek voor ons pas wat er allemaal geregeld was en paraat stond om ons te zoeken en te helpen. Naast alle boten en helikopters was ook de recompressiekamer in Den Helder al in gereedheid gebracht en stonden de ambulance en de waterpolitie ons in de haven op te wachten. Als slachtoffer waren wij het middelpunt en was iedereen bezorgd om ons welzijn. Fantastisch natuurlijk, maar het liefst zouden we in een klein hoekje kruipen om onze emoties te verwerken.

Met dank aan de medewerkers van de KNRM, de bemanning van reddingsboot 'Joke Dijkstra' en alle anderen die naar ons gezocht hebben en/of daar mee bezig geweest zij. Wij zijn op tijd gevonden en kunnen dit navertellen. Daarvoor zijn wij alle reddingsdiensten eeuwig dankbaar!

Cees en Peter

Wondere wereld ontrafeld

Door Marcel Modde, gelezen in de PZC van 20 september 2008

Wie nieuwsgierig is naar de Zeeuwse onderwaterwereld kan natuurlijk hele bibliotheken raadplegen. Je kunt ook zelf een kijkje nemen. Maar om te weten wát je dan ziet, hebben de Vlaamse en Nederlandse duikbonden Nelos en NOB en het Nationaal Park Oosterschelde een lijvig leerboek samengesteld.

Parende sepia's (inktvisen) vormen vooral in het voorjaar aan de Schouwse kant bij de Zeelandbrug een waar schouwspel. Foto Rob Aarsen

Een standaardwerk, durft bioloog Peter van Bragt (één van de negen auteurs) te beweren. Het is bedoeld om de bewustwording te versterken van iedereen die een zwak heeft voor het dieren- en plantenleven in de Oosterschelde, Grevelingen en het Veerse Meer. Dus niet alleen voor de sportduiker. Ook snorkelaars en strandjutters krijgen na lezing van 183 pagina's tekst en (vooral) beeld beter inzicht in de geheimen en achtergronden van een wondere waterwereld. Zout én een beetje zoet.

Geheimen die vaak al op geringe diepte of zelfs langs de vloedlijn worden prijsgegeven.

Het boek wordt vandaag in Goes officieel gepresenteerd. Aan de totstandkoming van de eerste oplage van tweeduizend exemplaren ('die zijn zo weg') is vier jaar gewerkt, vertelt Van Bragt. "De bedoeling is vooral geweest het voor een brede groep interessant te maken. In Zeeland worden jaarlijks zo'n miljoen duiken gemaakt. Iedere duik levert waarnemingen op, maar lang niet iedereen heeft er benul van wat hij of zij is tegengekomen. Door meer sportduikers die techniek aan te leren, maken we beter gebruik van de informatie die er onder water is; leren sportduikers beter inschatten wat de impact van hun waarneming is geweest. Vergelijk het bijvoorbeeld met sportvissers of de vlinderstichting. In die kringen wordt door amateurs heel veel kennis verzameld. Vreselijk belangrijk! Een belangrijke voorwaarde om tot die kennis te komen, is dat je toegang moet hebben tot het milieu. Nu is dat voor iemand die weg is van vlinders niet zo erg moeilijk, maar onderwatersport is toch een heel specifiek iets, beoefend door een relatief kleine groep liefhebbers."

Op sommige plaatsen in de Oosterschelde, zoals bij de Schelphoek, vormen de zeeanjelieren ware velden. Vaak staan ze in groepjes van gelijke kleur. Dit komt doordat ze zich ook onge-slachtelijk kunnen voortplanten. Bij de voetschijf ontstaan uitstulpingen die uitgroeien tot nieuwe volwassen exemplaren, deze lijken op een kopie van de oorspronkelijke zeeanjelieren. Foto Ron Offermans.

Van Bragt heeft niet de illusie dat het straks opeens zeldzame dieren regent. Al hoopt hij er wel voorzichtig op dat de kans op een

bijzondere waarneming toeneemt. Zoals zeldzame sponzen die hier pas zijn ontdekt. Of een nieuwe soort uit de familie van kokerwormen. "Ooit één keer in Zeeland gezien en gefotografeerd. Dat zou voor de wetenschap wel eens heel uniek kunnen zijn. Maar dat is niet ons doel geweest met dit boek", voegt de bioloog er onmiddellijk aan toe. "Hoe groter de kennis, des te meer je kunt genieten van een duik. Daar gaat het vooral om."

Om aan te tonen hoe eenvoudig verrassend een deskundige blik onder de waterspiegel kan zijn, neemt Van Bragt twee zeedonderpadden als voorbeeld die in Zeeland voor komen. De 'gewone' leeft op vlakke, zanderige bodems en wordt daardoor vaak in netten gevangen. Een algemeen voorkomende soort, is derhalve de conclusie. De groene zeedonderpad daarentegen leeft op het harde substraat, aan de dijkvoet. "Die wordt dus niet vaak gevangen door vissers en staat bekend als vrij zeldzaam in Nederland. Maar dat is dus helemaal niet waar."

*Onbekende kokerworm gevonden. In de zomer van 2006 is er aan de oostzijde van Neeltje Jans, in de monding van de Oosterschelde, een nog onbekende kokerworm aangetroffen. Hoewel alleen bekend is dat het mogelijk om een soort uit het geslacht *Demonax* gaat, staat het al vast dat het om een nieuwe soort voor Nederland gaat. Dat maakt de Stichting Anemoon bekend op haar website. Foto Peter van Bragt.*

Van wat er zwemt en groeit in de Zeeuwse wateren, is er weinig meer oorspronkelijks, zegt Van Bragt. "De toename van exoten is gigantisch." Maar niet alle vreemde visachtigen of planten zijn per definitie exoot, legt hij uit. Die noemer geldt alleen dieren en wieren uit het gebied tussen de buitenste grenzen van de Delta en de Noordkaap, die bovendien niet zelfstandig deze kant op kunnen komen. Oftewel bewust geïmporteerd danwel als verstekeling aan zeeschepen. "Of we daar blij mee moeten zijn? Het is maar net aan wie

je dat vraagt", antwoordt de bioloog diplomatiek. Migratie vernieuwt het plaatselijke milieu, waardoor andere soorten zich ook aanpassen. Wat is autochtoon Zeeland? Dan heb je het over slikken- en schorregebied, kwelders. Dat vindt je nog in het Verdrongen Land van Saefinghe en bij Viane, maar verder nauwelijks. Oorspronkelijk kent Zeeland geen rotskust, maar met de aanleg van dijken, wrakken en de pijlers van de Zeelandbrug zijn er heel veel soorten gekomen, die je anders nooit zou hebben gezien."

Van Bragt heeft grote verwachtingen van het plan tot het terugbrengen van een klein getij in de Grevelingen. "De bodem daar is nu één grote bacterieput, een stinkende moddermassa. Vooral in de diepere lagen zal zich dat onder de huidige omstandigheden voortzetten." Massale sterfte onder vissen door zuurstofgebrek, zal dan steeds vaker optreden.

De Specialisatie Onderwaterbiologie is voor iedereen te bestellen via de internetsite www.nobshop.org van de NOB. Het boek wordt tevens gebruikt bij de verdere opleiding van sportduikers in Nederland en Vlaanderen. Achterin is een natuurkalender opgenomen voor registratie van waarnemingen. In de bijlage wordt verder verwezen naar andere relevante boeken en actuele websites.

Toename zeezoogdieren

Gelezen in de PZC van 28 oktober 2008

Meer zeehonden en walvisachtigen in Zeeuwse wateren.

Middelburg – Er zwemmen steeds meer zeehonden, dolfijnen en bruinvissen in de Hollandse wateren. Vooral in Zeeland is de laatste jaren een flinke toename, aldus de Eerste Hulp bij Zeezoogdieren (EHBZ). Het aantal zeehonden groeit de laatste jaren met zo'n 12 procent per jaar. Ook walvisachtigen en dolfijnen zijn steeds meer te zien. "Vooral in 2006 was er een piek in gestrande bruinvissen en dolfijnen", zegt EHBZ-vrijwilliger Jaap van der Hiele. "Dit jaar strandde 40 procent van de dieren in Zeeland." Dit betekent meer werk voor de EHBZ-vrijwilligers die in deze regio werken.

"De meeste bruinvissen, dolfijnen en zeehonden worden dood gevonden", zegt Van der Hiele. "De levende dieren worden opgevangen in de zeehondencreche in Pieterburen of in het dolfinarium in Harderwijk. Daarna worden ze hier weer uitgezet." De dieren komen uit de noordelijke wateren, waar het door klimaatverandering en overbevissing minder goed toeven is.

Zie ook www.walvisstrandingen.nl

Toename dode bruinvissen

Gelezen in De Faam van 26 augustus 2008

Vlissingen - In augustus werden extreem veel dode bruinvissen gevonden op de Zeeuwse stranden. De Eerste Hulp Bij Zeezoogdieren (EHBZ) heeft tot nu toe ruim vijftig dode bruinvissen geborgen. Milieurechercheur Jaap van der Hiele vertelt er meer over. Hij is ook de stuwende kracht achter de Eerste Hulp Bij Zeezoogdieren (EHBZ) regio zuidwest Nederland. Deze organisatie heeft een heel netwerk met getrainde vrijwilligers die precies weten wat zij moeten doen. Sinds 1993 is Van der Hiele bij de EHBZ betrokken. Of er veel bruinvissen in de Westerschelde zitten weet hij niet. "Maar ze zitten er wel. Ook in de Oosterschelde. Hun jongen worden hier ook geboren. Dat zien we aan het aantal dood gevonden juveniele bruinvissen."

Hoe het komt dat er in augustus zoveel dode bruinvissen aanspoelden weet Van der Hiele niet. In september zijn er ook weer een zestal gevonden. Helaas zitten er maar één of twee levende bruinvissen per jaar tussen. Alle dode dieren worden nauwkeurig genoteerd voor wetenschappelijk onderzoek. Ook wil de overheid weten wat er aanspoelt. De informatie staat in een database bij Naturalis www.walvisstrandingen.nl en Kees Camphuysen <http://home.planet.nl/~camphuys/Cetacea.html>.

Als het aanspoelen van dode bruinvissen in dit tempo doorgaat, worden er dit jaar meer dan honderd geborgen. Dat gebeurde twee jaar geleden voor het laatst. Als mensen een aangespoeld dier vinden moeten ze het met rust laten en direct de politie bellen want die hebben het nummer van de EHBZ.

Zeldzame stranding zeeschildpad

Gelezen in het Helden Weekblad van 23 oktober 2008

Texel - Donderdag 23 oktober is op het strand van Groote Keeten een onechte karetschildpad aangespoeld. Het dier is in zeer slechte conditie en mist een flipper. De schildpad is behoorlijk uit koers geraakt en wordt momenteel opgevangen in Ecomare.

De onechte karetschildpad of dikkopschildpad *Caretta caretta* is ongeveer 70 cm lang. Hij komt normaal gesproken in het Middellandse zeegebied en langs de westkust van Afrika voor. De laatste jaren zijn er vaker strandingen geweest aan de kust van Spanje en Frankrijk en af en toe verder naar het noorden, tot in Noorwegen. In Nederland zijn er recent strandingen geweest in IJmuiden en op Vlieland. Het lijkt er dus op dat deze schildpads soort zich langzamerhand in noordelijkere wateren begeeft.

De schildpad is donderdagmorgen gevonden op het strand van Groote Keeten en naar Rens Roos van het steunpunt van Ecomare in Groote Keeten gebracht. Ecomare heeft contact gezocht met verschillende dierenhuizen. Toen het daar niet terecht bleek te kunnen is gebeld met het schildpadden-centrum in Alphen a/d Rijn over de verzorging. De onechte karetschildpad blijkt een omnivoor te zijn en schelpen, schaaldieren en vis te eten.

Het dier had eendenmossels aan zijn achterflippers en is er ernstig aan toe. De diervverzorgers van Ecomare zullen zorgen voor een zo goed mogelijke opvang.

Uit het logboek van...

Uit het logboek van Renaat Burggraeve

Sinds wanneer duik je en wat was je eerste duik?

Ik ben met de duiksport in aanraking gekomen in 1996. Ik woonde toen in Terneuzen en was voor een EHBO-oefening aanwezig bij De Schelde hier in Vlissingen. Als dank voor een mooie en geslaagde oefening mochten we van de brandweerduikers van de bedrijfsbrandweer een intro-duik maken in het zwembad. Hierdoor was ik gelijk verkocht! Dit ondanks het feit dat ik vanwege een bijna-verdrinking een hekel had gekregen aan zwemmen..

Mijn eerste "echte" duik ging naar 30 meter en duurde 18 minuten! Maar ik ben er niet nat bij geworden, want deze was in het Hyperbaar Centrum van de Marine, toen nog gevestigd in Oostende, wat nu in Zeebrugge zit.

Mijn eerste echte buitenduik was bij het Gemaal van Dreischor. Deze duurde 41 minuten en met een diepte van 9 meter. Maar de toiletspot heb ik nooit gezien.. Ik had het veel te druk met mezelf. Ga ik toch niet naar de bodem zinken? Ga ik mijn buddy toch niet kwijt raken? Het zicht is beroerd... Een hele hoop zaken speelde door mijn hoofd, zodat ik geen kreeft of wat dan ook gezien heb,

Hoeveel gelogde duiken heb je?

Momenteel heb ik 305 gelogde duiken in mijn logboek staan. Al met al niet zoveel, maar er zijn ook twee jaren waarin ik door omstandigheden maar 2 en 3 duiken gemaakt heb. En er zijn een aantal duiken die ik niet genoteerd heb.

Waar, in welke landen heb je zoal gedoken?

Het gros van mijn duiken is gemaakt in onze mooie Zeeuwse wateren. Veel landen heb ik (nog) niet bezocht. Een reisje naar Hurgada en een aantal vakanties in Spanje en dan heb je het wel gehad. Maar ons Nationaal Onderwaterpark Oosterschelde blijft voor mij altijd boeiend!

Vertel wat over jouw meest bijzondere en dierbare duik uit je logboek.

In dat opzicht heb ik er drie...

De eerste was op 20 mei 1999 bij het Goese Sas. Ik was met mijn vaste buddy Erik Hofman bij het eilandje wat daar ligt gaan duiken naar 16,5 meter toen we op de terugweg onze allereerste sepiapauze tegenkwamen! We hebben er een kwartier in extase liggen genieten van dit prachtige diertje dat steeds maar kwam voelen wat die rare vissekom voor onze ogen was. Vanwege de opzettende stroming hebben we afscheid moeten nemen... Onze duik duurde toen 50 minuten...

De tweede was duik nummer 297 op 18 augustus 2008 (!) bij de Zeelandbrug, toen ik met Sabine Verwei als buddy eindelijk eens een zeepaardje gezien heb. Ik had de hoop al een beetje opgegeven toen we

ineens bovenop Erik Veerhoek zwommen die bij een tipi lag, en met hem nog een bos duikers. Aan de andere kant van de tipi vonden we nog een gaatje in het bos waardoor we ook konden genieten van dit prachtige schouwspel. De duik duurde toen 53 minuten op een diepte van 7,3 meter.

De derde was duik nummer 301 op 5 september 2008, alweer bij de Zeelandbrug. Ik was met (alweer) Erik reeds 2 duiken op zoek geweest dat vermaledijde paard, want hij had er nog nooit een gezien, toen we het bij deze duik eindelijk weer eens vonden. Deze duik was naar 10,3 meter en duurde welgeteld 60 minuten.

Wat was je korte of langste duik ooit en hoe kwam dat?

De kortste duik ooit is er eentje die ik nooit genoteerd heb... Het was op tweede Pinksterdag in 1999. Een mooie zonnige dag en geen plannen. Erik (ja, alweer!) belde of ik zin had om even een duikje te maken. Het tij was gunstig en om er even uit te zijn besloten we naar Kattendijke te gaan. Daar aangekomen

begonnen we ons al te ergeren aan het feit dat er wel enorm veel duikers aan de waterkant stonden. Het was zoeken naar een plekje om de auto kwijt te kunnen. Tsja, wat wil je, iedereen begint zijn duikseizoen. Uiteindelijk een plekje gevonden en toch maar besloten om het water in te gaan, anders waren we heel dat eind voor niks gereden. Eenmaal onder water was het enige dat je zag..... ja, duikers natuurlijk! En dan die rotherrie van al die bubbels in dat water. Na 10 minuten hadden we er schoon genoeg van! Het water uit en dan maar effe in de kroeg verder gaan duiken!!

En tot slot welk waterdier heeft het meeste indruk op je gemaakt?

In 1999 gingen we met een groepje van 6 naar Hurghada. We doken altijd gezamenlijk, waarbij we stilzwijgend toch 3 buddy-paren hadden gemaakt. Bij een duik zwommen we langs een rotspunt en onze 4 mededuikers gingen er langs de linkerkant voorbij. Ik seinde mijn buddy dat wij rechtsom gingen, zodat we ons clubje aan de andere kant wel weer zouden zien. Je keek er tenslotte de wereld uit, dus we konden ze niet missen. Na 5 minuutjes zagen we ze dus een meter of 20 voor ons en gingen er achteraan. Ik keek nog even rond en zag niks in de wijde omtrek. Nog maar net op weg achter de anderen aan hoor ik mijn buddy driftig bubbelen en met zijn duim naar achter wijzen... Ik kijk om, schrik!

Ligt er op een meter achter mijn vinnen een Napoleonvis van een metertje of wat me stom aan te staren. Kanone! Hoe komt die hier zo snel? Maar wel schitterend natuurlijk. Een unieke ervaring hoe die zo snel en onopgemerkt bij ons in de buurt was gekomen. En bovenal een schitterend dier natuurlijk. Na een paar strelingen over "de rug" zwom hij weer langzaam weg..

Hartelijk bedankt voor de medewerking!!

Magreet van Aalst

Onderwatergrottenstelsels

Door Helen Fields. Gelezen in de National Geographic van november 2007

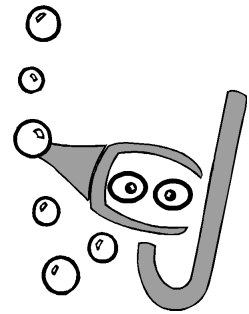
Na een zoektocht van bijna vijf jaar hebben de duikers Steve Bogaerts en Robbie Schmittner begin dit jaar een verbinding gevonden tussen twee onderwatergrotten op het Mexicaanse schiereiland Yucatán. Met een lengte van 153 kilometer was Sac Actun ineens het langste onderwatergrotten-stelsel ter wereld. Dit record is inmiddels al verbroken door het nabijgelegen Ox Bel Ha-stelsel (164 kilometer), maar volgende expedities zouden Sac Actun zijn eerste plaats spoedig kunnen teruggeven.

De grotten in het gebied zijn vrijwel alle tot de rand toe gevuld met water dat door het kalksteen sijpelt. Vermoedelijk 18.000 jaar geleden waren een aantal van deze grotten droog: de daarin gevormde stalagmieten en stalactieten ontstaan alleen in de lucht. Onderzoek heeft uitgewezen dat er nauwelijks genetische variatie bestaat tussen kleine, blinde grotgarnalen die in de diverse stelsels leven, wat de conclusie rechtvaardigt dat de grotten vermoedelijk met elkaar verbonden zijn. De meeste doorgangen zijn echter veel te nauw voor duikers, ook al binden ze hun uitrusting op hun zij om maar zo smal mogelijk te zijn. De duikers blijven meestal tussen de drie en zes uur onder water, soms nog langer. In de grotten, vertrouwend op hun uitrusting, wanen ze zich soms gewichtloos. "Ik voel me net een astronaut," zegt Bogaerts.

't Snorkeltje

Een van de leukste duikvakanties die ik tot nu toe heb gemaakt is toch wel een kampeer- en duikvakantie in L'Estartit vlakbij de Illes Medes, beter bekend als de Medes Eilanden.

Met een groep vrienden zijn we begin augustus 2007 in de auto's gestapt op weg naar een camping in L'Estartit. Dit is een badplaats aan de Costa Brava in noordoost Spanje.

Na de rit van ongeveer 15 uur en 1300 km verder waren we er, je kunt het dus binnen een dag reizen!

De Medes Eilanden vormen een archipel van zeven eilanden, die sinds 1934 onbewoond zijn en sinds 1983 uitgeroepen zijn tot zeereservaat. De bescherming van dit gebied heeft ervoor gezorgd dat een enorme diversiteit aan dieren en planten ontstaan is, niet alleen op het land, maar vooral ook in het water!

We hebben er diverse bootduiken gemaakt en werden steeds weer verrast door de schoonheid van het onderwaterleven: grote groupers met een lengte van soms meer dan een meter. Ze waren helemaal niet schuw en zwommen gewoon met je mee, ik vond dit erg indrukwekkend!

Verder zaten er veel barracuda's, zeebrasems, murenes maar ook octopussen! Geweldig dieren vind ik dat. Ze worden terecht 'masters of disguise' genoemd want je moest echt goed je best doen om ze te spotten. En ook eenmaal in het vizier maakten ze dat ze snel wegkwamen.

Tijdens een van de kantduiken hebben we een 'luchtaanval' mogen meemaken. Nietsvermoedend uithangend op een meter of vijf kwam er ineens een aalscholver naar beneden duiken en vrat een van de visjes die we aan het bewonderen waren op. Even schrikken, maar fantastisch om te zien!!

Maar er zat veel meer prachtig onderwaterleven. Onder de eilanden zitten erg veel grotten. De meeste grotten kon je gewoon inzwemmen en daar kwam je allerlei kleine visjes en koralen in de meest prachtige kleuren tegen.

De bodem tussen de eilanden is ook erg rotsachtig en daarom vaak net zo mooi begroeid. Naast mooie zeegrassen hebben we enorm veel verschillende soorten anemonen, slakjes, vissen en koralen gezien.

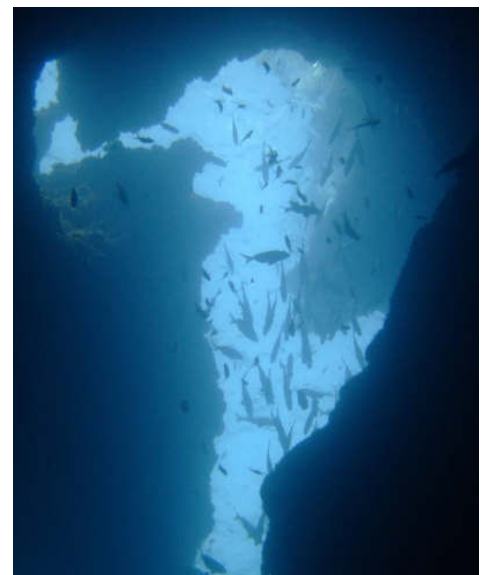
L'Estartit zelf is een leuke badplaats waar je heerlijk kunt eten, drinken en shoppen. En het uitgaansleven is er prima, wat ook niet onbelangrijk is!

De mensen die een dagje niet willen duiken, kunnen naar bijvoorbeeld Girona of Barcelona gaan.

Girona is ongeveer een uurtje rijden en Barcelona anderhalf. Maar ook de nabijgelegen badplaatsen en dorpjes zijn een lust voor het oog.

Mocht je een mooie duikvakantie willen maken maar niet te ver weg willen, dan is L'Estartit zeker een aanrader!

Annick Creemers

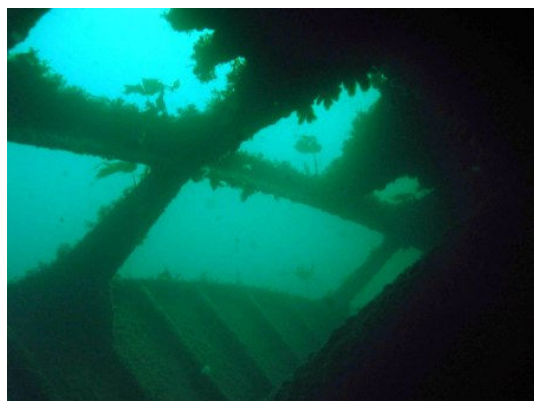

DTZ duikt op wrak Thoolse Gat

Ik zie in mijn agenda en de clubkrant dat er op zaterdag 23 augustus 2008, 's middags weer gedoken gaat worden met de *Cornelis Laurens*, het bootje van Anton Vermast.

Verzamelen bij de boot om 12.00 uur. Iedereen die meegaat, zorgt er voor om ruim van te voren aanwezig te zijn. Ze willen niet de *straf* krijgen, dat ze het verslag moeten schrijven. Paul van Rijswijk heeft zelfs zijn camper meegenomen, die was de dag ervoor al aangekomen. Later begrijp ik dat hij die camper ook nodig heeft voor de ruimte, deze man neemt werkelijk van alles mee onder water, zelfs een nordic walking stok! (Gewoon blijven doen hoor!)

Bij aankomst word ik geholpen, mijn spullen zijn in no-time op de boot. Ik ben tot nu toe elke keer de laatste en er wordt weer verwacht, dat ik het verslag schrijf.

Op internet vond ik informatie over de duiklokatie. Het zou gaan om een sleepschip. *Ten noorden van het Slot Lodijke in het Thoolse Gat ligt op een diepte van ongeveer 16 meter een sleepschip van ongeveer 40 meter lang en 7,5 meter breed.*

Het wrak ligt ondersteboven en zit vol gaten. Waarschijnlijk is het tijdens de oorlog tot zinken gebracht.

Het kan bijna niet anders, het moet dit schip zijn. Het wrak is inderdaad lang, want een flink stuk verderop *haken* Belgen met hun anker aan het zelfde wrak vast.

Dit keer zijn we met een even aantal duikers. Michel de Smit en ik gaan duiken, met de haspel van Michel. We springen als eerste overboord, zo'n twee uur vóór berekende kentering. De stroom was niet meer te zien,

dus: plons! Eenmaal onderwater zien we dat het anker van de *Cornelis* en de boei met *klos* vrij dicht naast het wrak liggen.

We hoeven alleen maar vanaf de ketting de glooiing naar boven te volgen, zo komen we vanzelf terecht op de kielbalk van het schip.

Grappig is dat de ene kant van het wrak behoorlijk onder het zand zit en de andere kant juist uit het zand omhoog steekt. Die kant vertoont ook gaten, het staal is hier en daar al flink opgelost.

Michel doet het prima met de haspel, geen enkele keer in de war. Het had dan ook niet zo maar een haspel, nee hij had een echte mooie!

We zien flinke kreeften, ze konden zich in het schip goed verstoppen. Ze

Ze keken met scharen vooruit gestoken, vervaarlijk uit de gaten in de romp van de boot.

Toen we net bij het wrak aankwamen, waren er zelfs een grote groep steenbolken. Die maakten snel dat ze wegwamen, want bij de terugweg heb ik ze niet meer gezien.

Na ongeveer een uur duiken, komen we weer keurig netjes bij het anker uit, dankzij Michel en zijn haspel. We hoefden niet de gehele weg terug te gaan want ik kon het uitgerolde touw los krijgen van de boot zodat we een kortere weg terug konden nemen.

Eenmaal boven konden we nog even evalueren, met een buddy duiken gaat dus ook prima!

De andere duikers komen ook boven, Paul van Rijswijk met zijn extra attributen, Kees die traditiegetrouw na het duiken nog een "blote" duik doet (wel met zwembroek hoor) en Olivier die met Chris Spoor dook.

Chris weet nog niet zeker of hij met een haspel duiken nou wel zoveel voordeel vindt geven, hij vindt het maar gedoe. Natuurlijk jammer als je haspel in de knoop raakt, maar al doende leert men! Ik wijs nog even op de Belgen, die toch wel 150 meter boven water af moeten leggen omdat ze niet bij de boot terug kwamen (geen haspel), maar dat overtuigt Chris niet. Het gaat niet alleen om het veilig weer terugkomen bij de boot het gaat ook om het niet overvaren worden bij een vrije opstijging. Dubbel veiligheid dus. Chris weet het nog niet...

Dan komen Erik en ook Marco Collignon weer op de boot, we zijn weer compleet. Erik die in Bru zijn werk mag doen, zorgt nog even voor wat grappen over de enige Bru-enaar op de boot (dank) en Marco geniet gewoon op zijn eigen manier nog even na op de boot. Sterke verhalen komen los over al het moois dat we onder water gezien hebben.

De flessen weer gevuld in het clubhuis. Ik had nog een regenton. Ik heb die samen met Erik neergezet in plaats van de spetterende jerrycan. Voorlopig kan de compressor weer afblazen, zonder de muur onder het vet te sproeien.

Thuis zag ik op de computer alweer een mailtje van een DTZ lid. Iemand van de opvarenden heeft (stiekum?) de hoofdredacteur ingeseind, ik krijg weer een aansporing om het stukje bij hem in te leveren. De aansporing stamt van een zeer oude afspraak tussen Dick en mij. Ooit heb ik hem gevraagd, mij te helpen herinneren als ik een stukje moet schrijven.

Ik heb mijn deel van de afspraak hierbij dan ook nagekomen. Verwacht voor de volgende keer geen stukje van mij. Volgende keer zal ik zeker niet de laatste zijn, ik ga dan namelijk niet mee! Dus als je schrijfangst hebt, vraag dan een plaatsje in de camper van Paul! Je kan dan een voorovernachting regelen!

Groet van Bert

De geheimen van de diepzee

Expositie 'Ontdek de geheimen van de diepzee' in Museon in Den Haag.

Vanaf 17 oktober 2008 is in het Museon in Den Haag de tentoonstelling 'Ontdek de geheimen van de diepzee' te zien. De diepzee is één van de laatst overgebleven gebieden op aarde waar bijna nog nooit een mens is geweest. Het is met traditionele apparatuur onmogelijk naar deze diepten te duiken, omdat uiteraard de druk er te hoog is, de temperatuur er rond het vriespunt ligt en het pikke donker is. De expositie gaat nader in op de modernste technieken en bereikte resultaten met betrekking tot diepzee onderzoek en toont spectaculaire nieuw ontdekte levensvormen. De bezoeker wordt meegenomen naar verre, wonderlijke bestemmingen diep in de oceanen en kan als onderzoeker actief aan de slag gaan. De tentoonstelling is geschikt voor iedereen vanaf 6 jaar en is te zien tot en met 31 mei 2009.

In het Museon kun je zien hoe de ontdekkingsreizigers van de diepzee tegenwoordig op pad gaan. Ze tonen de nieuwste snuffjes die aquanauten, de

astronauten van de diepzee, gebruiken op hun reizen naar de donkere, koude en onherbergzaamste gebieden in de kilometers diepe zeeën.

In de expositie bereik je de bodem van de oceaan, een plek waar je in werkelijkheid dus niet kunt komen vanwege de verpletterende druk van het water. In deze betoverende ruimte zijn veel wezens, die duizenden meters onder de oppervlakte rond diepzeebronnen leven, levensecht nagemaakt. Op deze plekken dringt nooit zonlicht door. Je ziet hier gigantische kokerwormen met rode koppen, schelpen zo groot als borden, onderwatervulkanen, scheepswrakken als de *Titanic* en heetwaterbronnen die waterstofsulfide spuwen en een leefomgeving bieden aan ongekende levensvormen

Je kunt zelf in de duikboot zitten die voor onderzoek tot 4,5 kilometer diepte kan duiken. Bedien zelf de robotarm van de duikboot en zie hoe bodemonsters worden genomen. Neem zelf een kijkje op de bodem van diepzee met behulp van camera's die wetenschappers daar voor onderzoek hebben neergezet. Je kunt zelf de *Titanic* onderzoeken. En in een speciaal deel van de tentoonstelling waan je jezelf op de bodem van de donkere diepzee, meer dan 2 kilometer diep.

Dag en nacht vindt onderzoek plaats naar het leven, ecosystemen en de geologie van de zeebodems. De warmte van diepe onderwatervulkanen maken leefgemeenschappen mogelijk op kilometers diepte, in het donker en bij 2 graden Celsius. Onderzoek hiernaar geeft ons een beeld van de mogelijkheden van leven op andere onherbergzame plaatsen zoals leven op andere planeten. Ecosystemen in de diepzee zijn heel gevoelig voor veranderingen. Veranderingen die plaatsvinden kunnen ons veel vertellen over klimaatveranderingen, veranderingen in de atmosfeer en veranderingen van zeestromen die daarmee te maken hebben.

De tentoonstelling is in samenwerking met het Koninklijk Nederlands Instituut voor Zeeonderzoek (NIOZ) en het Woods Hole Oceanographic Institution (WHOI) in de Verenigde Staten. Nieuwsgierig geworden? Kom en ontdek de geheimen van de diepzee zelf. Vanaf 16 oktober 2008 tot en met 31 mei 2009 is in het Museon deze tentoonstelling over onderzoek en ontdekkingen van de diepzee te zien.

Museon, Stadhouderslaan 37, Den Haag T 070-3381338 W www.museon.nl

Openingstijden dinsdag t/m zondag 11.00 - 17.00 uur

4*-duikbrevet

Gelezen in NOB Nieuwsbrief 16, november 2008

Brevetverklaring 250 gelogde duiken op de site Sinds kort staat de brevetverklaring "250 gelogde duiken" online. Deze verklaring wordt o.m. verlangd voor het verkrijgen van het 4*- duikbrevet. De verklaring dient na invulling ondertekend te worden door een daartoe bevoegd instructeur.

Voor het aanvragen van het 4*-duikbrevet is het - naast deze verklaring van 250 gelogde duiken en je 3*-brevet - vereist dat er 6 specialisaties in de NOB-ledenadministratie geregistreerd staan. Hierbij tellen Nachtduiken, Getijdenwater, Duikleider en EHBDO-I NIET mee!

De kosten van een 4*-duikbrevet bedragen € 12,-. Deze dien je over te maken op giro 230 41 57 t.n.v. NOB Bondsartikelen o.v.v. jouw relatienummer en gewenst brevet.

De NOB heeft de ledenadministratie gedecentraliseerd. De ledenadministrateur(s) van jouw vereniging zorgt ervoor dat alle gegevens juist in de administratie verwerkt worden. Verzeker je ervan dat jouw gegevens correct zijn ingevoerd door de ledenadministrateur. De gegevens zoals deze in het systeem staan worden ook gebruikt voor bijvoorbeeld het aanmaken van de brevetkaarten. Als de gegevens daardoor niet juist op de brevetkaart staan kun je alleen tegen betaling van € 12,- een nieuwe kaart bestellen.

Mutaties zoals bijvoorbeeld adreswijzingen worden ook door de vereniging aangebracht. Geef deze door aan de ledenadministrateur van je vereniging en niet aan het bondsbureau van de NOB.

Zeehondencrèche Pieterburen

Geen aquarium meer deze keer, dat onderwerp hadden we immers afgesloten, maar een item over zeehonden is wellicht net zo leuk te noemen. Een bezoek aan de Zeehondencrèche Pieterburen (helaas weer niet naast de deur) is geschikt en interessant voor iedere leeftijdsgroep. Met eigen ogen is te zien met welke problemen zeehonden te maken hebben en wat de crèche daaraan doet. In de Zeehondencrèche kun je letterlijk in de keuken kijken.

Zeehonden wereldwijd

Kenmerkend voor de vinpotige zeezoogdieren is dat ze aan land of op het ijs komen om hun jongen ter wereld te brengen. Dit in tegenstelling tot de walvisachtigen, waarvan de jongen in het water geboren worden. De gewone zeehond in het waddengebied gebruikt zandbanken, andere soorten maken gebruik van rotskusten, zandstranden of ijsvlaktes.

Van de 19 soorten die er op de hele wereld zijn, leven er twee in de Waddenzee. De Gewone zeehond (*Phoca vitulina*) en de Grijsze zeehond (*Halichoerus grypus*). De Waddenzee is een bij uitstek geschikt gebied voor de zeehond. Eb en vloed zorgen er voor dat er voldoende droogvallende zandbanken zijn waar de dieren op kunnen rusten en waar ze hun jongen kunnen zogen. Zijn lichaam is goed aangepast aan zijn leefomgeving. De zeehond is een perfecte duiker, jager en zwemmer.

De echte zeehonden, waartoe de gewone zeehond en de grijze zeehond behoren, zijn herkenbaar aan hun gestroomlijnde lichaam en door de afwezigheid van een oorschelp. In het water gebruiken ze hun achtere vinpoten om zich voort te bewegen en hun zwemstijl lijkt een beetje op die van een grote vis. Op land verplaatsen ze zich moeizaam: ze kruipen vooruit door afwisselend hun borst en bekken heen en weer te bewegen.

De bedreigingen van de zeehond en zijn leefgebied

De belangrijkste bedreigingen van de gewone zeehonden in de Waddenzee worden veroorzaakt door menselijke activiteiten. In het verleden was de jacht de grootste bedreiging voor deze dieren. Rond de eeuwwisseling werden duizenden zeehonden in het Waddengebied doodgeschoten of doodgeknuppeld. Sinds 1962 is de jacht op de gewone zeehonden in Nederland verboden. In 1972 volgde in Duitsland de deelstaat Niedersachsen en enkele jaren later Schleswig-Holstein en Denemarken. Dankzij het stoppen van de jacht nam het aantal zeehonden aanvankelijk iets toe, maar vervuiling en verstoring bracht het totale aantal op een gevaarlijk dieptepunt.

Tegenwoordig wordt de grootste bedreiging voor zeehonden gevormd door de nog steeds bestaande vervuiling. Ten eerste de onzichtbare vervuiling in de vorm van stoffen die erg moeilijk afbreekbaar zijn en die dus lange tijd in het milieu aanwezig zullen blijven. Ten tweede neemt de hoeveelheid zwerfvuil in zee toe en raken steeds meer zeehonden verstrikt in oude netten en andere niet afbreekbare rommel. Een ander punt van zorg is de toename van het aantal zeehonden dat sterft na het inslikken van vishaken.

De toename van het toerisme op het wad tijdens de geboorte- en zoogperiode van de dieren blijft een belangrijke bron van verstoring. In de zomermaanden varen duizenden zeil- en motorschepen de Waddenzee op en leggen vaak aan bij zandplaten of -banken die door zeehonden gebruikt worden. Ook het overige gebruik van het Waddengebied veroorzaakt veel onrust.

Vooral de pups lopen gevaar door dergelijke verstoring. Niet alleen lopen zij de kans om hun moeder kwijt te raken, maar wanneer de jonge dieren in de slechts drie of vier weken durende zoogperiode door verstoring niet voldoende kunnen drinken, missen ze de noodzakelijke vetreserves die hen daarna door de moeilijke eerste weken heen zouden moeten helpen. Zonder die reserves raken ze verzwakt en zonder hulp zullen ze tenslotte verhongeren.

Waarom worden zeehonden opgevangen?

Er zijn veel omstandigheden waardoor een zeehond zodanig in moeilijkheden kan raken, dat hij zonder hulp niet verder kan. We kunnen drie groepen onderscheiden: huilers, zieke zeehonden en gewonde zeehonden.

Huilers: Dit zijn (de grijze) zeehondenbaby's die hun moeder zijn kwijtgeraakt. Grijze zeehonden krijgen hun jongen in de winter: in december en januari. Het jong van de grijze zeehond wordt slechts drie weken gezoogd. Zeehondenpups zijn de eerste weken van hun leven volledig afhankelijk van hun moeder. Een zeehondenmoeder past heel goed op haar jong, maar door storm of een verstoring kan er paniek ontstaan waardoor alle dieren in verschillende richtingen wegvluchten. Door de sterke stromingen kunnen moeder en jong dan van elkaar gescheiden raken. De moeder blijft vaak dagenlang tevergeefs zoeken. Huilers zijn niet ziek, maar kunnen zonder hulp niet overleven.

Zieke zeehonden: Door de vervuiling van het leefgebied functioneert het immuunsysteem van de zeehond niet goed. Zeehonden raken daardoor zelfs door hun eigen "kinderziekten" soms zo verzwakt, dat ze niet zonder hulp verder kunnen. Wanneer deze zeehonden worden opgevangen, zijn ze meestal spoedig genezen. Bijkomend voordeel is dat ze dan over hun "kinderziekten" heen zijn, zodat ze die niet weer zullen krijgen.

Gewonde zeehonden: Scheepsschroeven, netten en achteloos weggegooid afval en vistuig vormen grote bedreigingen voor zeehonden. Jaarlijks wordt er een aantal opgevangen met diepe snijwonden, veroorzaakt door het verstrikt raken in netten en stukken touw, of zelfs met trauma's als botbreuken en diepe verwondingen door scheepsschroeven. Steeds vaker komen ook zeehonden binnen die grote vishaken ingeslikt hebben.

Hoe werkt opvang?

Bijna alle zeehonden die in de Zeehondencrèche terecht komen worden gevonden door mensen die voor hun werk of in hun vrije tijd langs het strand of de kust bezig zijn. Gelukkig weet (bijna) iedereen dat je de Zeehondencrèche dag en nacht kunt bellen – T (0595) 526 526 - als je een zeehond ziet op een vreemde plaats, met een wond of met gedrag dat je niet vertrouwt.

Met een aantal vragen zal de crèchemedewerker proberen de exacte locatie, de soort zeehond, de vermoedelijke leeftijd (jong of volwassen) en de aard van het probleem vast te stellen.

Met de gegevens van de melder neemt de crèche onmiddellijk contact op met de dichtstbijzijnde EHBZ (Eerste Hulp bij Zeehonden) medewerker. Door het EHBZ netwerk kan daardoor overal langs de kust en op de Waddeneilanden binnen een half uur iemand ter plaatse zijn, die getraind is om te zien of er echt iets met de zeehond aan de hand is.

Als uit overleg tussen de EHBZ-vrijwilliger en de dierenarts van de Zeehondencrèche blijkt dat de zeehond hulp nodig heeft, gaat het dier op transport naar Pieterburen.

Vrijlaten

Zodra een zeehond weer gezond is en voldoende gewicht heeft om zelfstandig te kunnen overleven, wordt hij weer vrijgelaten. Geen enkele zeehond blijft langer dan noodzakelijk in gevangenschap. Het vrijlaten is altijd weer een feest; het is de kroon op het werk van alle medewerkers. De patiënt is genezen en mag weer naar huis. Alle zeehonden krijgen een merkje in hun achterflap, om hen in de toekomst te kunnen identificeren. Bovendien wordt een chip met elektronische informatie in het lichaam aangebracht, die met een speciaal apparaat is af te lezen.

Bezoekerscentrum

Ieder jaar ontvangt de Zeehondencrèche ongeveer 200.000 bezoekers. Het geven van voorlichting aan zoveel mogelijk belangstellenden over de problemen van de zeehond en zijn leefomgeving is een van de basisdoelstellingen van de crèche. In het bezoekerscentrum kan men daarom letterlijk in de keuken kijken en van dichtbij de verzorging en behandeling van de zeehonden meemaken.

De Zeehondencrèche is dagelijks van 09.00 tot 18.00 uur open voor publiek tegen een entreprijs van slechts 3 euro per persoon per dag (donateurs en kinderen jonger dan 3 jaar hebben zelfs gratis toegang). Het is mogelijk om voor een groep een rondleiding te reserveren, T (0595) 526 526.

**Zeehondencrèche Lenie 't Hart, Hoofdstraat 94a, 9968 AG Pieterburen
T (0595) 526 526 F (0595) 528389 W www.zeehondencreche.nl**

Margreet van Aalst

Bootduik Kattendijke (oud gemaal)

Bootduik 6 september 2008 Om 12.00 uur zouden we afvaren uit de haven van Yerseke om te gaan duiken bij Kattendijke (oud gemaal). Omdat Bert deze duik niet aanwezig was, kwam ik als laatste aan en kreeg ik de eer een stukje te tikken. Het weer was winderig en bewolkt toen we vertrokken en ik hoopte maar dat we het droog zouden houden, gek eigenlijk dat je dat wilt als je gaat duiken. Na een uurtje varen waren we er. Even wachten tot de stroming wat minder werd en rondkijken want er stonden een aantal fuiken in de buurt.

Hans de Wit, Kees Glas (bootduikcoördinator), Anton Vermast (schipper) met in het midden de nieuwe vinnen van Hans. Foto: Marco Collignon

ankerketting naar de bodem. reel aan de ketting vastgemaakt en rond gaan kijken. Ik vond het een lekker relaxt duikje maar we hebben niet zoveel bijzonders gezien: kreeften, Noordzeekrab, botervisje, steenbolkjes, afijn... het standaard materiaal. Toen we weer bij de ankerketting kwamen en de reel los maakten, zwiepte de ankerketting even flink heen en weer, omdat de boot door wind en golven heen en weer ging. Best wel gevaarlijk, als je die ketting tegen je harses krijg is dat niet fijn.

Opgestegen nog 5 minuten gestopt op 5 meter. Ook daar ging de ankerketting flink op en neer, dus er aan vasthouden was eigenlijk niet mogelijk. Aan boord omkleeden en elkaar sterke verhalen vertellen wat we allemaal gezien hadden. Wij hadden natuurlijk zeepaardjes gezien. Een ander buddypaar had z'n touwtje van de reel tijdens het duiken gebroken, waarschijnlijk omdat de ankerketting heen en weer zwiepte. En toen brak toch ook de zon door en voeren we terug naar de haven.

Nou, dit was de laatste bootduik van dit jaar. Ik wil Kees nog bedanken voor de organisatie van bootduiken 2008. Het was weer prima geregeld!

Chris Spoor

Kikker zonder longen ontdekt

Gelezen in het AD van 11 april en NRC next van 15 april 2008.

Op het Indonesische eiland Borneo is een kikker ontdekt die geen longen heeft en alleen door de huid ademhaalt. De barbourula kalimantanensis, zoals de waterkikker is gedoopt, werd gevonden tijdens een expeditie naar een afgelegen deel van de provincie Kalimantan op Borneo, zei David Bickford, een evolutiebioloog die in april met andere verslag doet van de vondst in het wetenschappelijke tijdschrift Current Biology.

De kikker is plat en bruin en aan zijn voor- en achterpoten zitten huidflapjes. Het dier leeft in koud, snelstromend water.

Eerder waren er slechts twee exemplaren van deze soort gevonden tijdens expeditie in de jaren zeventig en negentig. Door een intensieve zoektocht stroomopwaarts, waarbij de biologen snorkelend en wadend speurden onder grote keien op de bodem, vonden de biologen nog negen stuks.

Gelukkig Nieuwjaar!

De vullerslijst

De onderstaande personen zijn graag bereid om flessen te vullen. Schroom niet om te bellen, de compressor staat er voor ons allemaal! Maak tijdig een afspraak met een van hen. Als je favoriete vuller niet te bereiken is, probeer je gewoon een ander.

Renaat.

Renaat Burggraeve
Marco Collignon
Kees Glas
Leon Josse
Kees Jan Lastdrager
Roek van der Mast

Henk Betlem
Marian Roos
Bert Schreurs
Frans Spoor
Benny vd Steen
Erik Veerhoek
Harm Verbeek

Agenda

Zondag 28 december

Donderdag 1 januari

Maandag 12 januari

Zaterdag 7 en zondag 8 februari Duikvaker 2009, Your DiveXperience, Voordorphal Utrecht

Pintje van de voorzitter in het clubhuis, vanaf 14.00 uur

NieuwJaarsSnorkeltocht, Boulevard Evertsen, Vlissingen, 12.15 uur

Deadline januari/februari-Luchtbel